

ΑΡ./ΗΜ.: ΔΑΔΥ/21669/04.06.2021

Προς: Δρ. Αθανάσιο Δαγούμα
Πρόεδρο ΡΑΕ

Περίληψη: Παρατηρήσεις και απόψεις της ΑΔΜΗΕ ΑΕ επί των κειμένων της Δημόσιας Διαβούλευσης της ΡΑΕ αναφορικά με το Σχέδιο Μεθοδολογίας Υπολογισμού του Επιτρεπόμενου & Απαιτούμενου Εσόδου ΕΣΜΗΕ

Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε,

Η υφιστάμενη Μεθοδολογία Υπολογισμού του Επιτρεπόμενου & Απαιτούμενου Εσόδου του ΕΣΜΗΕ (εφεξής αναφερόμενη ως «Μεθοδολογία») ανταμείβει αποκλειστικά την επένδυση σε πάγια, χωρίς ουσιαστικά να εμπεριέχει κάποια ανταμοιβή για την αξία που δημιουργεί ο Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (εφεξής «Διαχειριστής»). Στην προτεινομένη νέα Μεθοδολογία από την Αρχή σας, προσπαθείτε να προσεγγίσετε την συζήτηση που γίνεται σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο, για την μετάβαση σε ένα καθεστώς δημιουργίας κινήτρων για τον Διαχειριστή, ώστε η ανταμοιβή του να αντανakλά την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών.

Ως Διαχειριστής, θεωρούμε πως έπειτα από περίπου 10 έτη λειτουργίας υπό το υφιστάμενο μοντέλο αποζημίωσης με επίκεντρο το Κεφάλαιο, τόσο ο ΑΔΜΗΕ όσο και η ΡΑΕ έχουν αποκτήσει τον απαραίτητο βαθμό ωριμότητας που τους επιτρέπει την μετάβαση σε μία νέα, πιο σύνθετη αλλά και περισσότερη αποδοτική και στοχευμένη Μεθοδολογία Καθορισμού Εσόδου για τον Διαχειριστή.

Η φιλοσοφία της νέας Μεθοδολογίας οφείλει να αντανakλά την απόδοση αλλά και τους κινδύνους του Διαχειριστή, ενώ πρέπει να παρέχει όλα εκείνα τα εργαλεία τα οποία θα πρέπει να εφαρμόζονται προσαρμοζόμενα ασφαλώς στο εκάστοτε στάδιο ανάπτυξης του Εθνικού Συστήματος Μεταφοράς, αποτυπώνοντας ταυτόχρονα τις Εθνικές και Ευρωπαϊκές προτεραιότητες. Συγκεκριμένα, είναι δεδομένο ότι το πρόγραμμα των ηλεκτρικών διασυνδέσεων των νησιών που έχει εκπονήσει και υλοποιεί ο Διαχειριστής προσφέρει οφέλη προφανή, πολλαπλά και εξόχως σημαντικά. Και τούτο διότι αφενός μεγιστοποιεί την κοινωνική ευημερία μέσω της μείωσης των Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας, αφ' ετέρου διασφαλίζει την ασφάλεια εφοδιασμού στη νησιωτική Ελλάδα, ενώ παράλληλα συμβάλλει αποφασιστικά στην επίτευξη των στόχων τόσο του ΕΣΕΚ όσο και των Ευρωπαϊκών Πολιτικών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής μέσω της μείωσης των ρύπων και την διείσδυση των ΑΠΕ. Ταυτόχρονα, οι ευρωπαϊκοί στόχοι για αυξημένη συνεργασία και συντονισμό, στο πλαίσιο της ενεργειακής ενοποίησης, γεννούν την ανάγκη εισαγωγής κινήτρων για συγκεκριμένες δραστηριότητες οι οποίες βασίζονται σε λειτουργικές, και όχι μόνο κεφαλαιουχικές, δαπάνες. Στο ίδιο πλαίσιο, η νέα μεθοδολογία οφείλει να μεριμνά για διακριτή αντιμετώπιση των δαπανών για καινοτομία, εξαιρώντας αυτές τις δαπάνες από τον μηχανισμό δημιουργίας οικονομιών στα λειτουργικά έξοδα, πριμοδοτώντας παράλληλα και έργα που βασίζονται σε νέες τεχνολογίες.

Ταυτόχρονα, η μέριμνα για την εισαγωγή δεικτών οι οποίοι εστιάζουν στην ποιοτική αξιολόγηση της λειτουργίας και συντήρησης του Συστήματος από τον Διαχειριστή, είναι απαραίτητοι για να συμπληρώσουν τα παραπάνω κίνητρα. Οι δείκτες πρέπει να βασίζονται, ασφαλώς, σε ενδελεχή ανάλυση και στοιχεία πολλών ετών ή/και σε σενάρια μελλοντικής λειτουργίας, ώστε να

αποφευχθούν πιθανές παρενέργειες, οι οποίες ενδέχεται να βλάψουν την ικανότητα του Διαχειριστή, να επιτελεί το βασικό του καθήκον.

Σημαντικότερος παράγοντας για την επιτυχία των παραπάνω κινήτρων, είναι η σύνδεσή τους αποκλειστικά με παραμέτρους που ο Διαχειριστής έχει την δυνατότητα να επηρεάσει, προστατεύοντας τον από ποινές οι οποίες προκαλούνται από παράγοντες εκτός της σφαίρας επιρροής του. Συνεπώς, πριν την εφαρμογή των όποιων κινήτρων, οφείλουν και οι δύο πλευρές, Διαχειριστής και Ρυθμιστής, να έχουν λάβει όλες τις πρόνοιες για τη βελτιστοποίηση τόσο των ίδιων των δεικτών, όσο και της οικονομικής επίπτωσης στο Έσοδο.

Η φιλοσοφία της νέας μεθοδολογίας οφείλει να βασίζεται στην παραδοχή ότι, εφόσον υπάρχουν επαρκή και μετρήσιμα οφέλη, ο Διαχειριστής θα επιβραβεύεται μέσω των Χρεώσεων Χρήσης Συστήματος, ενώ το αντίστροφο μπορεί να συμβεί για μη ικανοποιητική απόδοση. Η εισαγωγή, ωστόσο, των κινήτρων, θετικών και αρνητικών, στον υπολογισμό του Εσόδου, αποτελεί έναν επιπλέον παράγοντα ρίσκου για τον Διαχειριστή, καθώς μειώνει την προβλεψιμότητα και αυξάνει τη μεταβλητότητα του Εσόδου. Συνεπώς, η νέα συνθήκη ρίσκου, πρέπει να αποτυπωθεί και στον καθορισμό του κόστους ιδίων κεφαλαίων.

Τέλος, η προτεινόμενη μεθοδολογία εισάγει θετικά και αρνητικά κίνητρα κατά τρόπο μη ισορροπημένο. Ενώ εισάγει πολλά αρνητικά κίνητρα (π.χ ρήτρες καθυστέρησης) με σημαντικό αντίκτυπο στα έσοδα του Διαχειριστή , ταυτόχρονα αφενός μεν δεν περιλαμβάνει ως αντιστάθμισμα ισοδύναμα θετικά κίνητρα αφετέρου δε προβλέπει τη σταδιακή κατάργηση του σημαντικότερου θετικού κινήτρου του Διαχειριστή που ίσχυε μέχρι σήμερα, δηλαδή του αυξημένου περιθωρίου απόδοσης για τα Έργα Μείζονος Σημασίας για 12 έτη μετά την ηλεκτρίση, με αντιστάθμισμα την μη είσπραξη εσόδου μέχρι την ηλεκτρίση, και τούτο σε μία χρονική συγκυρία που το ΕΣΜΗΕ βρίσκεται σε φάση ανάπτυξης,.

Στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης της ΡΑΕ για την τροποποίηση της Μεθοδολογίας καθώς και των Προτεινόμενων Δεικτών (KPIs) και βασιζόμενοι στις ισχύουσες εθνικές και ευρωπαϊκές διατάξεις παραθέτουμε κατωτέρω τις παρατηρήσεις και απόψεις μας.

1. Επί του τελευταίου εδαφίου του Άρθρου 3 §4 της Μεθοδολογίας

Αντί της αφαίρεσης ενός ποσοστού επί των καθαρών κερδών που προέρχονται από τις Μη Ρυθμιζόμενες Δραστηριότητες του Διαχειριστή το οποίο θα μεταφέρεται προς όφελος των Χρηστών του ΕΣΜΗΕ προτείνεται και θεωρείται εύλογη και δίκαιη η αφαίρεση μόνο των δαπανών που χρησιμοποιούνται για την παροχή μη ρυθμιζόμενων υπηρεσιών.

Με τον τρόπο αυτό δίδεται επαρκές κίνητρο στον Διαχειριστή για την μεγιστοποίηση της προστιθέμενης αξίας προς όφελος των καταναλωτών δεδομένου του ότι οι σχετικές δαπάνες αφαιρούνται από το Απαιτούμενο Έσοδο, ενώ με τα ποσοστά που προτείνονται εξαλείφεται το όποιο κίνητρο για την αναζήτηση πεδίων μη ρυθμιζόμενης δραστηριότητας. Θεωρείται δε εύλογη εκ μέρους του Διαχειριστή η αφαίρεση μόνο των δαπανών που χρησιμοποιούνται για την παροχή Μη Ρυθμιζόμενων Υπηρεσιών, είτε με τη χρήση και τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας των παγίων που έχουν ενταχθεί στη ΡΠΒ του ΕΣΜΗΕ, είτε λειτουργικών εξόδων που έχουν ενταχθεί στο Έσοδο.

Συνεπώς, προτείνεται η διαγραφή του κάτωθι: «Επιπλέον, και ειδικά για της Μη Ρυθμιζόμενες Υπηρεσίες, υπολογίζεται το καθαρό κέρδος από αυτές κι ένα ποσοστό επί των κερδών μεταφέρεται προς όφελος των Χρηστών του ΕΣΜΗΕ, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 18.»

2. Επί της Παραμέτρου Υί του Άρθρου 7 § 1 της Μεθοδολογίας

Όπως αναλυτικότερα έχει εκτεθεί ανωτέρω προτείνεται να αφαιρούνται οι δαπάνες που εκτιμάται ότι θα χρησιμοποιηθούν για τις Μη Ρυθμιζόμενες Δραστηριότητες και όχι τα κέρδη που προέρχονται από αυτές. Είναι κατανοητό ότι η παράμετρος Υί αποσκοπεί να εφαρμοστεί μέχρι την έγκριση από την Αρχή των Κανόνων Λογιστικού Διαχωρισμού. Ωστόσο, σύμφωνα με το Αρ. 22, Παρ. 4 για το διάστημα που μεσολαβεί μέχρι την έγκριση των κανόνων Λογιστικού Διαχωρισμού, τα απαιτούμενα στοιχεία υποβάλλονται με βάση τις ισχύουσες προβλέψεις της Απόφασης 340/2014 της ΡΑΕ. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι εφόσον στην 340/2014 δεν υπάρχει εκκαθάριση των εσόδων από μη ρυθμιζόμενες δραστηριότητες κατά τον υπολογισμό του Επιτρεπόμενου Εσόδου, αλλά αυτό γίνεται μέσω του Απαιτούμενου Εσόδου κάθε έτους, τότε η παράμετρος Υί πρέπει να απαλειφθεί.

3. Επί του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 9 §2(i) της Μεθοδολογίας:

Προτείνεται η προσθήκη του κάτωθι εδαφίου στο σημείο (i) του άρθρου 9 §2 της Μεθοδολογίας:

«Ειδικά οι παρεπόμενες παροχές προσωπικού που έχουν θεσπισθεί με αποφάσεις Διοίκησης, θα θεωρούνται δίκαιες και εύλογες εάν αποτελούν κοινή πρακτική στην αγορά εργασίας, από εταιρίες με συγκρίσιμα χαρακτηριστικά με αυτά του Διαχειριστή (μέγεθος, αριθμός υπαλλήλων, εισηγμένες στο ΧΑΑ άμεσα ή έμμεσα κ.α.).»

4. Επί της Παραμέτρου (Ei) του Άρθρου 9 §4 της Μεθοδολογίας

Να εξαιρεθούν δαπάνες που αφορούν σε καινοτομία (R&D) και κόστη για την προσέλκυση επιδοτήσεων.

5. Επί της Παραμέτρου (Gi) του Άρθρου 9 §4 της Μεθοδολογίας

Πέραν από την αύξηση του όγκου της δραστηριότητας πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η αύξηση του επιπέδου ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών από τον Διαχειριστή. Ωστόσο, η συγκεκριμένη αύξηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών ενδέχεται να συνοδεύεται από αυξήσεις σε λειτουργικές δαπάνες συντήρησης ή διαχείρισης, λόγω πχ της εισαγωγής νέων τεχνολογιών (έξυπνων στοιχείων στο σύστημα), λόγω της αλλαγής της φύσης των στοιχείων του Συστήματος Μεταφοράς (πχ διαφορετικά κόστη συντήρησης για τις υποβρύχιες διασυνδέσεις σε σχέση με τις ηπειρωτικές), και λόγω αυξημένων αναγκών σε αναφορές (reporting) σε τοπικό και διεθνές επίπεδο. Συνεπώς, η μεταβλητή Gi οφείλει να καθορίζεται τα παραπάνω, λαμβάνοντας υπόψη ιστορικά δεδομένα όπου δεν υπάρχει αλλαγή στη φύση της παρεχόμενης υπηρεσίας παρά μόνο αύξηση του όγκου της δραστηριότητας, καθώς και τις προβλέψεις του Διαχειριστή για το κόστος νέων δραστηριοτήτων ή νέων τεχνολογιών, όπου αυτό εμπίπτει.

6. Επί της Παραμέτρου (PAi) του Άρθρου 9§4 της Μεθοδολογίας

Προτείνεται να διευκρινιστεί ότι πρόκειται για το σωρευτικό πληθωρισμό (cumulative) κατ' έτος.

7. Επί του Άρθρου 10 §1 της Μεθοδολογίας

Προτείνεται να προστεθεί και η περίπτωση της χρησιμοποίησης σχηματισμένων κατά το παρελθόν προβλέψεων, που αφορούν τις αναφερόμενες στα σημεία (i – vi) κατηγορίες.

8. Επί του Άρθρου 10 § 2(i) της Μεθοδολογίας

Το ποσοστό 2 % είναι αρκετά υψηλό και δυσμενές για τον Διαχειριστή. Για το λόγο αυτό προτείνεται το ύψος του ποσοστού των ετήσιων λειτουργικών δαπανών να ανέρχεται σε 0,5%.

9. Επί της Παραμέτρου WCi του Άρθρου 12 της Μεθοδολογίας

Προτείνεται η υιοθέτηση λεκτικού για τον υπολογισμό Κεφαλαίου Κίνησης, αντίστοιχου με τις με αρ. 644/2018 και 539/2019 αποφάσεις της ΡΑΕ περί έγκρισης της 3^{ης} και 4^{ης} αντίστοιχα, Αναθεωρήσεων Κανονισμού Τιμολόγησης Βασικών Δραστηριοτήτων του Εθνικού Συστήματος Φυσικού Αερίου, ώστε να εξασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή προβλεψιμότητα ως προς τον τρόπο υπολογισμού. Ειδικότερα, προτείνεται η αναδιατύπωση ως εξής:

«1. Το κεφάλαιο κίνησης υπολογίζεται ως:

i) Το ποσοστό ΚΚ%, επί τη διαφορά

ii) Προσαρμοσμένο κυκλοφορούν ενεργητικό (ΠΚΕ): Εμπορικές και λοιπές απαιτήσεις (από ρυθμιζόμενες δραστηριότητες εξαιρουμένων των ποσών της Αγοράς) και αποθέματα, μείον

iii) Προσαρμοσμένες βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις (ΠΒΥ): Εμπορικές και λοιπές υποχρεώσεις (από ρυθμιζόμενες δραστηριότητες εξαιρουμένων των ποσών της Αγοράς) και δεδουλευμένες και λοιπές υποχρεώσεις (από ρυθμιζόμενες δραστηριότητες)

2. Το ποσοστό ΚΚ% λαμβάνει αναλογικά τις τιμές μεταξύ 50% έως 100% σύμφωνα με το ύψος του Προσαρμοσμένου Δείκτη Γενικής Ρευστότητας (ΠΔΓΡ) της Βασικής Δραστηριότητας Μεταφοράς. Το ποσοστό ΚΚ% λαμβάνει: α) τιμή 100%, όταν ο ΠΔΓΡ είναι μικρότερος του 1,5, β) τιμή μεταξύ 51% και 99% όταν ο ΠΔΓΡ κυμαίνεται μεταξύ 1,5 και 2 (με γραμμική διαμόρφωση) και γ) τιμή 50% όταν ο ΠΔΓΡ είναι μεγαλύτερος του 2. Στην περίπτωση αρνητικού Κεφαλαίου Κίνησης, το ποσοστό ΚΚ% ορίζεται ίσο με μηδέν (0). Ως Προσαρμοσμένος Δείκτης Γενικής Ρευστότητας του Διαχειριστή νοείται το πηλίκο ΠΚΕ / ΠΒΥ.

3. Ο Διαχειριστής υποχρεούται να διατηρεί απόθεμα ασφαλείας χρηματικών διαθεσίμων που ανέρχεται σε ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) των προϋπολογιζόμενων ετήσιων λειτουργικών εκταμιεύσεων για τη Βασική Δραστηριότητα Μεταφοράς, συμπεριλαμβανομένων των δανειακών και φορολογικών υποχρεώσεων. Επιπλέον, ο Διαχειριστής υποχρεούται να τηρεί τα διαθέσιμα που τυχόν απαιτούνται για την εκπλήρωση όλων των προγραμματισμένων υποχρεώσεων του σύμφωνα με τον ταμειακό προϋπολογισμό του.

4. Σε κάθε περίπτωση το κεφάλαιο κίνησης δεν μπορεί να υπερβαίνει το απόθεμα ασφαλείας χρηματικών διαθεσίμων όπως αυτό ορίζεται στην παρ. 3, προσαυξημένο κατά ποσοστό 33%.

5. Στην αρχή της ρυθμιστικής περιόδου θα δίνονται εκτιμήσεις για το κεφάλαιο κίνησης ανά έτος, οι οποίες μετέπειτα θα εκκαθαρίζονται βάσει απολογιστικών στοιχείων, ως υπο-παράμετρος του P2.»

Σε περίπτωση που αποφασιστεί οι αποκλίσεις στο WC να μην ενταχθούν και να μην εκκαθαρίζονται μέσω του P2, αλλά το αρχικά εκτιμώμενο κεφάλαιο κίνησης να είναι αυτό που θα χρησιμοποιείται κατά τη διάρκεια της ΡΠ σταθερό, θα πρέπει να λαμβάνει εξαρχής υπόψη του κάποιον εκτιμώμενο πληθωρισμό.

10. Επί της Παραμέτρου Fi του Άρθρου 12 της Μεθοδολογίας

Εάν υπάρξει πώληση παγίου με μεγαλύτερο τίμημα σε σχέση με την αξία που είναι στο Ρυθμιστικό Μητρώο Παγίων και αφαιρεθεί αυτή η αξία, τότε το ΡΜΠ θα έχει μελλοντικά μικρότερη αξία από το άθροισμα των παγίων που το αποτελούν. Σε περίπτωση επίτευξης κέρδους από την πώληση, αυτό θα πρέπει να επιμερίζεται μεταξύ ΑΔΜΗΕ και καταναλωτών μέσω του P4, ώστε να υπάρχει κίνητρο για τον ΑΔΜΗΕ να επιτύχει την καλύτερη δυνατή τιμή πώλησης.

11. Επί της Παραμέτρου Hi του Άρθρου 12 της Μεθοδολογίας

Προτείνεται να μην εξαιρούνται από τον υπολογισμό της Ρυθμιζόμενης Περιουσιακής Βάσης, τα πάγια του Συστήματος που καταστρέφονται εξαιτίας γεγονότων που δεν εμπίπτουν στη σφαίρα ελέγχου του Διαχειριστή.

12. Επί του Άρθρου 12 §4 (iv) της Μεθοδολογίας

Προτείνεται η διαγραφή του χωρίου «[...] η αξία των οποίων ορίζεται ως το υψηλότερο μεταξύ του εσόδου από την πώληση ή τη μεταβίβαση των εν λόγω παγίων και την εύλογη αξία αυτών των παγίων», προκειμένου να συμβαδίζει με τα ανωτέρω αναφερόμενα επί της Παραμέτρου Hi του Άρθρου 12 της Μεθοδολογίας.

13. Επί του Άρθρου 13 της Μεθοδολογίας

Στο Ρυθμιστικό Μητρώο Παγίων θα πρέπει να εντάσσονται και τα δικαιώματα χρήσης παγίων (Right of Use) που προκύπτουν από χρηματοδοτικές μισθώσεις.

Σε αντίθετη περίπτωση, το ετήσιο μίσθωμα θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στις Ελεγχόμενες Λειτουργικές Δαπάνες, του αρ. 9 της Μεθοδολογίας, παρά το γεγονός ότι δεν παρουσιάζεται κατ' αυτό τον τρόπο στις οικονομικές καταστάσεις.

14. Επί του Άρθρου 14 της Μεθοδολογίας

Στις Μη Ελεγχόμενες Λειτουργικές Δαπάνες του αρ. 9 της Μεθοδολογίας αναφέρεται ο συντελεστής ΡΑί για τον πληθωρισμό και αναλυτική μεθοδολογία που θα ακολουθείται. Στις κεφαλαιουχικές δαπάνες των επενδύσεων του αρ. 14 δεν αναφέρεται αντίστοιχη ρύθμιση. Συνεπώς, χρειάζεται η προσθήκη αντίστοιχου μηχανισμού ώστε τα απολογιστικά κόστη να είναι συγκρίσιμα με τα προϋπολογιστικά.

15. Επί του Άρθρου 15 της Μεθοδολογίας

Προτείνουμε την κατάργηση του συγκεκριμένου μηχανισμού, καθώς υπάρχει σφοδρή πιθανότητα να επιφέρει τα αντίθετα αποτελέσματα από τα αναμενόμενα από την Αρχή σας. Συγκεκριμένα, η εκ των Υστέρων (ex post) αξιολόγηση των Επενδύσεων του Διαχειριστή θα έπρεπε να διασφαλίσει ότι δεν θα προσθέσει επιπλέον ρίσκο στην δραστηριότητα του, το οποίο θα πρέπει αναγκαστικά να αποτυπώνεται και στο wacc, και δεν θα δυσχεραίνει την λήψη κρίσιμων αποφάσεων για πρόσθετες εργασίες που είναι αναγκαίες για τα έργα ώστε να εξασφαλιστεί η

μεγαλύτερη δυνατή ποιότητα η οποία θα επιφέρει μακροπρόθεσμες ωφέλειες στους καταναλωτές, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ενεργειακή ασφάλεια.

Συνεπώς, η εφαρμογή του συγκεκριμένου μηχανισμού και, ουσιαστικά, η αφαίρεση από τον Διαχειριστή της δυνατότητας να πάρει εκείνες τις πρωτοβουλίες που αναμένονται από αυτόν με βάση τον καταστατικό του ρόλο, θα οδηγήσει σε καθυστερήσεις και μη δυνατότητα βελτιστοποίησης του έργου του Διαχειριστή.

Επισημαίνουμε πως ο προϋπολογισμός κάθε έργου που εντάσσεται στο ΔΠΑ προκύπτει κυρίως με βάση τα εξής:

- Εκτίμηση των απαιτούμενων ποσοτήτων των βασικών υλικών του έργου (π.χ. μήκος κυκλωμάτων, πλήθος πυλών Υ/Σ-ΚΥΤ, πλήθος αυτομετασηματιστών κλπ.).
- Εκτίμηση των συνθηκών εγκατάστασης του βασικού εξοπλισμού (π.χ. μορφολογία και σύσταση εδάφους/βυθού, οδοποιία, χαρακτηρισμός περιοχών διέλευσης - αστική, αγροτική, ορεινή κλπ. - , ιδιοκτησιακό καθεστώς χώρων διέλευσης κλπ.).
- Έρευνα αγοράς για την εκτίμηση του μοναδιαίου κόστους των βασικών υλικών.
- Έρευνα αγοράς για την εκτίμηση του μοναδιαίου κόστους των εργασιών (προσωπικού και εξοπλισμού έργων).
- Ιστορικά στοιχεία αντίστοιχων έργων.

Λαμβανομένων υπόψη των παραπάνω, ο αρχικός προϋπολογισμός κάθε έργου κατά την πρώτη ένταξη του στο ΔΠΑ συντάσσεται με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία κατά το στάδιο των προκαταρκτικών προμελετών. Ως εκ τούτου, είναι προφανές ότι κατά τη φάση ωρίμανσης του έργου και ενόσω αποκρυσταλλώνονται βαθμιαία οι βασικές παράμετροι σχεδιασμού του, ο προϋπολογισμός αναπροσαρμόζεται αντίστοιχα. Ενδεικτικοί (και όχι περιοριστικοί) λόγοι για την αναπροσαρμογή του προϋπολογισμού αποτελούν τα εξής:

- Τροποποίηση των προδιαγραφών εξοπλισμού και εργασιών λόγω τεχνικών περιορισμών που προκύπτουν κατά την εκπόνηση των αναλυτικών μελετών.
- Περιορισμοί που προκύπτουν στη φάση των αδειοδοτικών διαδικασιών επιβάλλουν συχνά την τροποποίηση της χωροθέτησης των Υ/Σ-ΚΥΤ και/ή την αλλαγή της όδευσης και το είδος (υπόγεια/εναέρια) των γραμμών μεταφοράς.
- Παραλλαγές του σχεδιασμού του έργου που καθίστανται αναγκαίες κατά τη φάση κατασκευής του έργου προκειμένου να παρακαμφθούν εμπόδια που δεν ήταν δυνατό να προβλεφθούν κατά τη φάση εκπόνησης των μελετών.
- Αλλαγές στα διάφορα κόστη του έργου (πληθωρισμός, κόστος μετάλλων, εργασίας κλπ) που δεν δύναται να προβλεφθούν εκ των προτέρων
- Συνθήκες της αγοράς (διαθεσιμότητες εργοστασίων, συνεργείων κλπ)

Επισημαίνεται, ότι η τροποποίηση του προϋπολογισμού των έργων, ακόμα και όταν αυτά βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης, αποτελεί συνήθη διεθνή πρακτική, η οποία αποτυπώνεται και στη σχετική πρόνοια του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου που διέπει τις συμβάσεις έργων, ενώ σε κάθε σύμβαση περιλαμβάνεται ποσοστό πρόσθετων δαπανών για απρόβλεπτα ζητήματα. Επομένως, ο ορισμός του ορίου σημαντικότητας στο 5% για την υπέρβαση του προϋπολογισμού είναι υπερβολικά χαμηλός, καθώς υπολείπεται σημαντικά των ποσοστών που προβλέπονται τόσο στη νομοθεσία για τις συμβάσεις έργων, αλλά και στην διεθνή πρακτική για παρόμοια έργα με αυτά που υλοποιεί ο ΑΔΜΗΕ. Η υιοθέτηση αυθαίρετων ορίων που δεν εδράζονται σε ενδελεχή μελέτη ιστορικών στοιχείων για παρόμοια έργα, αναπόφευκτα θα έχει αρνητικές συνέπειες χωρίς να

μπορεί να λειτουργεί σε καμία περίπτωση ως κίνητρο για την υλοποίηση των καθηκόντων του Διαχειριστή.

Σε κάθε περίπτωση, η πρόσφατη ιστορία έχει δείξει πως η καθυστέρηση στην έγκριση των ΔΠΑ που υποβάλει ο Διαχειριστής στον Ρυθμιστή, καθιστά αδύνατο τα εγκεκριμένα ΔΠΑ να παρακολουθούν την πρόοδο των έργων. Μοναδική επιλογή του Διαχειριστή, συνεπώς, για να μην επωμιστεί το ρίσκο αφαίρεσης από την ΡΠΒ των δαπανών που έκρινε ως αναγκαίες για την υλοποίηση των έργων, είναι ουσιαστικά η καθυστέρηση των αποφάσεων, με αρνητικές συνέπειες τόσο την ενεργοποίηση των προβλέψεων των συμβάσεων για αποζημιώσεις με υπαιτιότητα του ΑΔΜΗΕ, και σημαντικές καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των έργων.

16. Επί του Άρθρου 16 της Μεθοδολογίας

Η απόδοση επί της Ρυθμιζόμενης Περιουσιακής Βάσης αποτελεί για τον Διαχειριστή σημαντική παράμετρο για την επιτυχή υλοποίηση του Επενδυτικού του Προγράμματος. Σε περίπτωση που η αντίστοιχη απόδοση επί των κεφαλαίων σε μη-ρυθμιζόμενες εταιρίες υποδομών είναι αισθητά υψηλότερη, αυτό ενδέχεται να οδηγήσει σε αδυναμία προσέλκυσης κεφαλαίων. Είναι σαφές, πως ο Διαχειριστής οφείλει να προσαρμόζει την μερισματική του πολιτική ούτως ώστε, παρά την αύξηση των δανειακών κεφαλαίων κατά την υλοποίηση του Επενδυτικού του Προγράμματος, να αυξάνονται τα Ίδια Κεφάλαια και να είναι εφικτή η διατήρηση της βέλτιστης κεφαλαιακής διάρθρωσης. Επομένως, μια μη ρεαλιστική και χαμηλή απόδοση, θα μπορούσε να οδηγήσει σε μειωμένη και μη ανταγωνιστική απόδοση για τους μετόχους, συμβάλλοντας στην αύξηση του κόστους Ιδίων Κεφαλαίων. Αντίθετα, εάν η μερισματική πολιτική διαμορφωθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται ανταγωνιστική απόδοση προς τους μετόχους, ενδέχεται να δημιουργεί έλλειμα χρηματοδότησης του επενδυτικού προγράμματος ή/και απομάκρυνση από τη βέλτιστη κεφαλαιακή διάρθρωση. Επίσης, αυτό πιθανότατα θα συνέτεινε στην αύξηση του κόστους δανεισμού σε περίπτωση που η χρηματοπιστωτική αξιολόγηση του Διαχειριστή επιδεινωθεί βάσει των αξιολογήσεων της αγοράς.

Επομένως, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, πως η απόδοση θα πρέπει να είναι τέτοια που θα καλύπτει τις προσδοκίες των Παρόχων κεφαλαίων πάσης φύσεως. Θα πρέπει επίσης να επισημανθεί πως ενώ ο Διαχειριστής αποτελεί φυσικό μονοπώλιο, η διαδικασία προσέλκυσης κεφαλαίων είναι αμιγώς ανταγωνιστική και ορίζεται από κοινές παραμέτρους και προσδοκίες των επενδυτών στην Ελλάδα και διεθνώς.

17. Επί του Άρθρου 16 §2 και §3 της Μεθοδολογίας

Προτείνουμε να προσαρμοστεί ο δείκτης ιδεατής μόχλευσης σε 30% έως 60 %, καθώς οι συντελεστές δανειακής επιβάρυνσης του ΑΔΜΗΕ για τα έτη 2019 και 2020 έχουν διαμορφωθεί αντίστοιχα ως εξής:

2019: 0,23

2020: 0,30

Επίσης, ανάλογα με τον χειρισμό σχετικά με τα Δικαιώματα Χρήσης Παγίων (RoU) που αναφέρθηκαν ανωτέρω, οι υποχρεώσεις που προκύπτουν από τις χρηματοδοτικές μισθώσεις θα πρέπει να συμπεριληφθούν ή όχι στο Net Debt.

18. Επί του Άρθρου 16 § 9 της Μεθοδολογίας

Μια από τις παραμέτρους που συνθέτουν το κόστος ιδίων κεφαλαίων και δημιουργούν προβληματισμό είναι η Απόδοση επένδυσης χωρίς κίνδυνο (risk-free rate). Η ακολουθούμενη νομισματική πολιτική σε Ευρωπαϊκό επίπεδο την τελευταία δεκαετία, έχει οδηγήσει σε εξαιρετικά χαμηλά ή ακόμα και αρνητικά επιτόκια στα κρατικά ομόλογα των κρατών μελών, με επακόλουθο τον υπολογισμό εξαιρετικά χαμηλής ή και αρνητικής απόδοσης επένδυσης χωρίς κίνδυνο. Η συγκεκριμένη τεχνητή και πλασματική απόδοση επένδυσης χωρίς κίνδυνο, εάν υιοθετηθεί αυτούσια στον υπολογισμό του κόστους ιδίων κεφαλαίων, θα θέσει σε κίνδυνο την επίτευξη τόσο των Εθνικών όσο και των Ευρωπαϊκών στόχων που συνδέονται με την ανάπτυξη του Συστήματος. Ως αντιμετώπιση του συγκεκριμένου θέματος, προτείνεται είτε η θέσπιση κατώτατου ορίου ανάλογου με αυτό που χρησιμοποιείται διεθνώς σε αποτιμήσεις επενδύσεων (πχ 2%), είτε η μειωμένη απόδοση επένδυσης χωρίς κίνδυνο να λαμβάνεται υπόψη και να προσαυξάνει το Ασφάλιστρο κινδύνου της Αγοράς (MRP).

19. Επί του Άρθρου 16 § 10 (i) (ii) (iii) της Μεθοδολογίας

Για την διασφάλιση της εμπιστοσύνης του επενδυτικού κοινού και για να εξασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή προβλεψιμότητα ως προς τον τρόπο υπολογισμού σε μελλοντικούς μετόχους και επενδυτές, πρέπει να τονισθεί πως προτεραιότητα θα δίνεται στη μέθοδο της συνδιακύμανσης της μετοχής της ΑΔΜΗΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ.

Η διατύπωση προτείνεται να έχει ως εξής:

«Σε περίπτωση που ο Διαχειριστής είναι άμεσα ή έμμεσα εισηγμένος σε οργανωμένη αγορά, θα λαμβάνεται υπόψη κατά προτεραιότητα η συνδιακύμανση της επίδοσης της μετοχής, και της επίδοσης του Γενικού Δείκτη του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών, για τουλάχιστον τα τελευταία 3 έτη.»

Επιπρόσθετα, σε περίπτωση υπολογισμού του συντελεστή beta μέσω της χρησιμοποίησης του asset beta, θα πρέπει στην τιμή του να αντικατοπτρίζεται ο αυξημένος κίνδυνος σε σχέση με το παρελθόν, ο οποίος προέρχεται αφενός από το γεγονός πως ο Διαχειριστής αποτελεί κρίκο στην αλυσίδα του νέου Ευρωπαϊκού Green Deal και άρα των επιπρόσθετων ρίσκων που προκύπτουν κατά την υλοποίηση του, αφετέρου από το γεγονός πως η αύξηση του δυνατού εύρους διακύμανσης των εσόδων μέσω της θέσπισης μηχανισμού κινήτρων, αυξάνει το επίπεδο ρίσκου, οδηγώντας σε συγκλίσεις σε σχέση με το επίπεδο ρίσκου της αγοράς.

20. Επί του Άρθρου 17 της Μεθοδολογίας

Οι βέλτιστες διεθνώς πρακτικές κινήτρων, οι οποίες εφαρμόζονται στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προβλέπουν πως για εκείνα τα έργα, τα οποία έχουν σημαντική θετική συνεισφορά στα Εθνικά Συστήματα Μεταφοράς, στην επίτευξη των Ευρωπαϊκών στόχων για την ενεργειακή ασφάλεια και το κλίμα, καθώς και στην ευρύτερη ευημερία των πολιτών μέσω μείωσης του κόστους και εισαγωγής καινοτόμων τεχνολογιών, η έγκαιρη και οικονομικά αποδοτική ολοκλήρωση είναι ύψιστης σημασίας. Ως εκ τούτου, θεωρείται πως η πλέον αποτελεσματική μέθοδος για την επίτευξη των ανωτέρω, είναι η παροχή οικονομικών κινήτρων μέσω πρόσθετης απόδοσης, καθώς οι ωφέλειες της ταχύτερης δυνατής ολοκλήρωσης, ξεπερνούν την οικονομική επίπτωση από την πρόσθετη απόδοση. Ιδιαίτερα δε, σε χώρες όπου το Σύστημα Μεταφοράς

βρίσκεται στο στάδιο της ανάπτυξης, η θετική συνεισφορά που προκύπτει από την ολοκλήρωση των εν λόγω έργων μεγεθύνεται, προσφέροντας στον συγκεκριμένο μηχανισμό κινήτρου επιπρόσθετο βαθμό εναρμόνισης με το κοινό καλό. Τέλος, ο συγκεκριμένος μηχανισμός κινήτρου συμβάλει στην κεφαλαιακή επάρκεια των Διαχειριστών, ιδιαιτέρως σε περιβάλλοντα με μειωμένη απόδοση επί των κεφαλαίων όπως περιγράφηκε νωρίτερα, βοηθώντας στην συνολική επίτευξη των στόχων τους.

Τα οφέλη από το πρόγραμμα ηλεκτρικών διασυνδέσεων των νησιών που έχει εκπονήσει και υλοποιεί ο Διαχειριστής είναι προφανή, καθώς μεγιστοποιούν την κοινωνική ευημερία μέσω της μείωσης των Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας, διασφαλίζουν την ασφάλεια εφοδιασμού στην νησιωτική Ελλάδα, αλλά και βοηθούν στην επίτευξη των στόχων τόσο του ΕΣΕΚ όσο και των Ευρωπαϊκών Πολιτικών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής μέσω της μείωσης των ρύπων και την διείσδυση των ΑΠΕ.

Αντιθέτως, ηΗ προτεινόμενη μεθοδολογία ενώ εισάγει πολλά αρνητικά κίνητρα, προβλέπει τη σταδιακή κατάργηση του σημαντικότερου θετικού κινήτρου του Διαχειριστή που ίσχυε μέχρι σήμερα, δηλαδή του αυξημένου περιθωρίου απόδοσης για τα Έργα Μείζονος Σημασίας χωρίς να εισάγει αντίστοιχα ισοδύναμα θετικά κίνητρα.

Συνεπώς, είναι κρίσιμη η διατήρηση του υφιστάμενου πλαισίου για τα Έργα Μείζονος Σημασίας, όπως έχει εξειδικευτεί από τη ΡΑΕ για το έργο της ηλεκτρικής διασύνδεσης Κρήτης-Αττικής, το οποίο παρέχει αφενός επαρκές κίνητρο στον Διαχειριστή για την έγκαιρη, με μειωμένο κόστος και αυξημένες επιδοτήσεις ολοκλήρωση των κρίσιμων διασυνδέσεων του ΔΠΑ, αφετέρου δεν επιβαρύνει τους χρήστες ταυτόχρονα με το αυξημένο κόστος παραγωγής ρεύματος στα νησιά και την αποζημίωση του διαχειριστή για την εκτέλεση των συγκεκριμένων έργων πριν την ολοκλήρωσή τους.

Αναφορικά με τα κριτήρια χαρακτηρισμού των «Σημαντικών Έργων» ως «Έργων Μείζονος Σημασίας» επισημαίνεται ότι η λογική του ρυθμιστικού καθεστώτος PMI αφορά στην αποφυγή ταυτόχρονης επιβάρυνσης των καταναλωτών ενέργειας με τις Χρεώσεις Χρήσης Συστήματος που αφορούν σε ένα έργο διασύνδεσης και στις ΥΚΩ που αφορούν την λειτουργία μονάδας παραγωγής ενέργειας σε ΜΔΝ για τον ίδιο σκοπό. Για αυτό τον λόγο άλλωστε, τα κόστη του λογαριασμού «έργα υπό εξέλιξη» δεν ενσωματώνονται στην Ρυθμιστική Περιουσιακή Βάση του ΑΔΜΗΕ, παρά μόνο με την ηλεκτρίση και επομένως λειτουργία του έργου, χρονικό σημείο κατά το οποίο ο καταναλωτής παύει να πληρώνει τις αντίστοιχες ΥΚΩ.

Ως κριτήρια για τον χαρακτηρισμό ενός έργου ως Μείζονος Σημασίας προτείνονται:

- Λόγος Οφέλους/Κόστους μεγαλύτερος της μονάδας (1,0)
- Προϋπολογισμός μεγαλύτερος των 500 εκ. ευρώ
- Ετήσια μείωση των ΥΚΩ άνω των 30 εκ. ευρώ (για διασυνδέσεις νησιών με το ΕΣΜΗΕ)
- Σωρευτική ικανοποίηση των ανωτέρω τριών προϋποθέσεων

Επιπρόσθετα, προτείνουμε την υιοθέτηση μηχανισμού επιπρόσθετης απόδοσης και για τα έργα που εισάγουν υψηλή καινοτομία. Τα έργα αυτά χαρακτηρίζονται από οφέλη για τον καταναλωτή, το Σύστημα, αλλά και την Εθνική και Ευρωπαϊκή οικονομία. Ωστόσο, είναι διαφορετικής φύσεως και είναι δυσκολότερα ποσοτικοποιήσιμα από αυτά που προκύπτουν από υλοποίηση «συμβατικών»

έργων μεταφοράς. Ως εκ τούτου, προτείνεται η αξιολόγηση τους να είναι ανεξάρτητη από τα κριτήρια που προαναφέρθηκαν.

Αποστέλλεται εκ νέου το άρθρο έτσι όπως είχε διαμορφωθεί σε προγενέστερη επιστολή του Διαχειριστή για την επικαιροποίηση της με αρ. 340/2014 απόφασης ΡΑΕ.

«2. Το ύψος της πρόσθετης απόδοσης κυμαίνεται από 1 έως 2,5% και αποφασίζεται από τη ΡΑΕ διακριτά κατά τον χαρακτηρισμό του ως Έργο Μείζονος Σημασίας στο πλαίσιο έγκρισης του ΔΠΑ. Συγκεκριμένα για κάθε Έργο Μείζονος Σημασίας θα ορίζονται:

- το ανώτατο ποσό με το οποίο θα αποζημιώνεται ο Διαχειριστής με το κατώτατο ποσοστό πρόσθετης απόδοσης (1%), το οποίο ισούται με το εγκεκριμένο προϋπολογισθέν κόστος,
- το βέλτιστο ποσό με το οποίο θα αποζημιώνεται ο Διαχειριστής με το ανώτατο ποσοστό πρόσθετης απόδοσης (2,5%) το οποίο ισούται με το εγκεκριμένο καθαρό προϋπολογισθέν κόστος (προϋπολογισθέν κόστος μείον προϋπολογισθείσες επιχορηγήσεις).

Κατά την ολοκλήρωση του έργου:

- Εάν το πραγματικό καθαρό κόστος (πραγματικό κόστος μείον πραγματικές επιχορηγήσεις) υπερβαίνει το ανώτατο ποσό, ο Διαχειριστής θα αποζημιώνεται με το ανώτατο ποσό επί 1%
- Εάν το πραγματικό καθαρό κόστος είναι μικρότερο του βέλτιστου ποσού, ο Διαχειριστής θα αποζημιώνεται με το πραγματικό καθαρό κόστος επί 2,5%
- Εάν το πραγματικό καθαρό κόστος είναι ανάμεσα στο βέλτιστο ποσό και στο ανώτατο ποσό, τότε ο Διαχειριστής θα αποζημιώνεται με το πραγματικό κόστος επί x%, όπου $1\% < x\% < 2,5\%$, η πρόσθετη απόδοση που θα καθορίζεται γραμμικά.

Σε περίπτωση καθυστέρησης στην υλοποίηση του έργου το ποσοστό αυτό δύναται να μειώνεται κατά 0,5% για κάθε έτος καθυστέρησης, αναλογικά με τους μήνες καθυστέρησης, εφόσον δεν υποβληθεί εγκαίρως πλήρες και τεκμηριωμένο ενημερωτικό σημείωμα για τους λόγους της καθυστέρησης και την υπαιτιότητα ή όχι του Διαχειριστή.

3. Η πρόσθετη απόδοση παρέχεται από την ηλέκτριση του έργου και για χρονική περίοδο 30%-40% της ωφέλιμης ζωής του έργου, από τον μήνα ηλέκτρισης. Το ακριβές ποσοστό θα προκύπτει έπειτα από αξιολόγηση των ωφελειών που προκύπτουν από το έργο. Για το πρώτο και το τελευταίο έτος της πρόσθετης απόδοσης θα χρησιμοποιείται αναλογία μηνών.

4. Σε περίπτωση που σε Έργο Μείζονος Σημασίας περιλαμβάνονται υπο-έργα για τα οποία προβλέπεται τμηματική ολοκλήρωση, η διαδικασία υπολογισμού της πρόσθετης απόδοσης θα πραγματοποιείται σε κάθε υπο-έργο ξεχωριστά.»

21. Επί της Παραμέτρου P2i του Άρθρου 18 § 1 της Μεθοδολογίας

Ανεξαρτήτως της ένταξης ή μη του WC, θα πρέπει να διευκρινίζεται ότι εντός της ΡΠ η όποια απόκλιση στις επιχορηγήσεις δεν εκκαθαρίζεται. Αυτό αποτελεί κίνητρο για τον Διαχειριστή να πετύχει μεγαλύτερο ποσό επιχορηγήσεων.

Επίσης, είναι προτιμότερο για κάθε έτος της ΡΠ η εκκαθάριση να γίνεται λαμβάνοντας υπόψη τις σωρευτικές επενδύσεις μέχρι εκείνο το έτος και όχι του συγκεκριμένου έτους. Αυτό βοηθάει να είναι ευρύτερα κατανοητό ποια είναι η Πραγματική Αξία της ΡΠΒ (Actual RAB) του Διαχειριστή σε κάθε χρονική στιγμή, βάσει της οποίας αποζημιώνεται.

Τέλος, χρήζει αναδιατύπωσης το προτελευταίο εδάφιο της εν λόγω παραγράφου, (« Σε κάθε περίπτωση, [...] μέσω οικονομικών κινήτρων.»), προκειμένου να καταστεί σαφές και κατανοητό.

22. Επί της Παραμέτρου P5i του Άρθρου 18 § 1 της Μεθοδολογίας

Επί της παραμέτρου αυτής, θα πρέπει να προστεθεί η χρησιμοποίηση προβλέψεων, μη σχηματισμένων κατά την υποβολή του Επιχειρησιακού Σχεδίου (Business Plan), και οι οποίες σχηματίζονται κατά τη διάρκεια της Ρυθμιστικής Περιόδου, σύμφωνα και με όσα περιεγράφηκαν ανωτέρω (βλτ. σχόλιο επί του Άρθρου 10 §1 της Μεθοδολογίας)

23. Επί της Παραμέτρου LDi του Άρθρου 18 § 1 της Μεθοδολογίας

Επί της παραμέτρου LDi που αφορά στη ρήτρα μη έγκαιρης υλοποίησης για μεγάλα έργα επενδύσεων (άνω των 50 εκ. €), εξαιρουμένων των Έργων Μείζονος σημασίας, απαιτείται, αρχικά, να διασφαλιστεί με ποιο τρόπο η επιβολή της δεν θα επιφέρει επιπλέον ρίσκο/κινδύνους στον Διαχειριστή (ενδεικτικώς ρίσκο χρηματοδότησης και αύξηση γραφειοκρατικού φόρτου) σε ζητήματα που εκφεύγουν της δυνατότητας ελέγχου του Διαχειριστή, καθώς και δυσχέρεια υλοποίησης του επενδυτικού του προγράμματος. Προτείνεται στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης να συζητηθεί περαιτέρω πως μπορεί να εφαρμοστεί ένας τέτοιος μηχανισμός και κατά πόσο αυτός θα πρέπει να συμπεριληφθεί ως μεταβλητή του Απαιτούμενου Εσόδου. Τα κίνητρα θα πρέπει να είναι και θετικά και αρνητικά, ενώ η συγκεκριμένη ρήτρα είναι μόνο αρνητική. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι στο νόμο προβλέπεται η θέσπιση βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων θετικών κινήτρων για τους Διαχειριστές και όχι αποκλειστικά αρνητικών, με σκοπό τη βελτίωση και υποστήριξη των αρμοδιοτήτων τους. (βλτ. αρ. 15 §2 του ν. 4001/2011)

Με βάση τις νομοθετημένες αρμοδιότητές του, ο ΑΔΜΗΕ είναι αρμόδιος, μεταξύ άλλων, για την ανάπτυξη του Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας ήτοι για κατασκευή υποδομών μεγάλης κλίμακας. Οι αδειοδοτήσεις των έργων καθώς και οι πράξεις τροποποίησης τους είναι αποκλειστικό αντικείμενο των φορέων της Δημόσιας Διοίκησης δεδομένου ότι στην αδειοδοτική διαδικασία δεν εμπλέκονται μόνο τα όργανα που χορηγούν την άδεια αλλά αφενός μεν πλήθος υπηρεσιών που γνωμοδοτούν συνήθως με πολύ μεγάλη καθυστέρηση κατά παρέκκλιση όλων των ενδεικτικών προθεσμιών που τάσσει ο νόμος και αφετέρου το ενδιαφερόμενο κοινό.

Περαιτέρω, περιπτώσεις που εκφεύγουν της δυνατότητας ελέγχου του Διαχειριστή κείται η εξέλιξη τυχόν αιτήσεων ακύρωσης, αιτήσεων αναστολής, αγωγών, και αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων στο Συμβούλιο της Επικρατείας και στα Πολιτικά Δικαστήρια κατά των πράξεων αδειοδότησης, τροποποιήσεων αυτών των πράξεων αναγκαστικής απαλλοτρίωσης που συνεχονται με αυτές, καθώς και των διαγωνιστικών διαδικασιών για την υλοποίηση των έργων αυτών. Οι δίκες δε αυτές είναι χρονοβόρες, περαιώνονται δε μετά το πέρας τριετίας από την έναρξή τους. Επιπλέον άλλα περιστατικά ανωτέρας βίας, όπως για παράδειγμα, η πρόσφατη πανδημία κείται επίσης εκτός της δυνατότητας ελέγχου του Διαχειριστή κατ' ακολουθίαν ο Διαχειριστής εξ αντικειμένου δεν δύναται να ελέγξει ούτε το χρόνο που θα απαιτηθεί για την ολοκλήρωση των έργων του ούτε μπορεί να προεξοφλήσει τυχόν δικαστικές αποφάσεις ή άλλα γεγονότα ανωτέρας βίας που θα διακόψουν ή θα ανατρέψουν έργα του.

Πέραν τούτου, το προβλεπόμενο ανώτατο ετήσιο όριο του 10% επί του συνολικού εγκεκριμένου κόστους του συγκεκριμένου έργου είναι πολύ υψηλό, λαμβανομένου υπόψη ότι σύμφωνα με το

ισχύον θεσμικό πλαίσιο η μέγιστη ρήτρα που μπορεί να επιβληθεί συνολικά στον Ανάδοχο ενός έργου ανέρχεται στο 10%. Επομένως, είναι ενδεχόμενο να εμφανιστεί το παράδοξο φαινόμενο, κατά το οποίο ακόμα και στην περίπτωση που ο Ανάδοχος ενός έργου με αποκλειστικά δική του υπαιτιότητα καθυστερήσει την κατασκευή του έργου θα επιβαρυνθεί με μία ρήτρα κατά μέγιστο 10%, ενώ ο ΑΔΜΗΕ θα επιβαρύνεται με τη σειρά του με δυσανάλογα υψηλό κόστος για το ίδιο έργο.

Σε κάθε περίπτωση, η ρύθμιση που περιλαμβάνεται στη νέα Μεθοδολογία αναφορικά με την επιβολή ρήτρας περί μη έγκαιρης υλοποίησης, έρχεται σε αντίθεση με τη διάταξη του αρ. 108 §7 του ν. 4001/2011 το οποίο αποτελεί ενσωμάτωση του αρ. 22§7 της Οδηγίας 22/2009 και πλέον του αρ. 51 της Οδηγίας 944/2019 στο οποίο προσδιορίζεται με σαφήνεια ότι οι συνέπειες στη μη τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων περιορίζονται αποκλειστικά στη λήψη των προβλεπόμενων εκεί μέτρων. Η ρήτρα, σε περίπτωση καθυστέρησης, προβλέπεται μόνο σε περιπτώσεις των έργων ανάπτυξης του ΕΣΜΗΕ που αφορούν διασύνδεση Μη Διασυνδεδεμένων Νησιών, σύμφωνα με το αρ. 108^Α του ν. 4001/2011.

Συνεπώς για τους ως άνω λόγους προτείνεται η διαγραφή της εν λόγω Παραμέτρου και η μη πρόβλεψη ρήτρας μη έγκαιρης υλοποίησης για μεγάλα έργα επενδύσεων. Σε τυχόν περίπτωση που η Αρχή σας δε συμφωνήσει για τη διαγραφή της, προτείνεται τα σημεία (i) και (iv) να τροποποιηθούν ως εξής: «

i. Το επίπεδο της ρήτρας για συγκεκριμένο έργο, καθώς και οι λοιποί σχετικοί όροι (όπως ενδεικτικά, χρονικά ορόσημα απαιτούμενων εργασιών και δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και θέσης του έργου σε λειτουργία) καθορίζονται εκ των προτέρων με απόφαση της ΡΑΕ.

Η ρήτρα χρεώνεται αφού δοθεί έγκαιρη ειδοποίηση στον Διαχειριστή, όπου επισημαίνεται η καθυστέρηση και ζητούνται οι απαραίτητες διευκρινίσεις εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, και εφόσον στοιχειοθετείται με πλήρως τεκμηριωμένη απόφαση ΡΑΕ ότι η καθυστέρηση οφείλεται σε παράλειψη του Διαχειριστή να προβεί σε ρητώς προβλεπόμενες υποχρεωτικές από τη νομοθεσία ενέργειες.

Η ρήτρα μη έγκαιρης υλοποίησης δεν επιβάλλεται σε περιπτώσεις, όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά ορίζονται, καθυστερήσεων οφειλόμενων σε μη έγκαιρη έκδοση αδειοδοτήσεων από τις αρμόδιες αρχές, καθυστερήσεις στη διαδικασία των απαλλοτριώσεων έως τη συντέλεσή τους, καθυστερήσεις στη διενέργεια και εκτέλεση των διαγωνιστικών διαδικασιών, καθυστερήσεις που οφείλονται σε ανωτέρα βία ή δικαστική αναστολή, ή σε άλλη αντικειμενική αδυναμία. [...]

24. Επί της Παραμέτρου UPi του Άρθρου 18 § 1 της Μεθοδολογίας

Θεωρείται εύλογη η αφαίρεση μόνο των δαπανών που χρησιμοποιούνται για την παροχή μη ρυθμιζόμενων υπηρεσιών. (βλ. σχόλιο ανωτέρω επί του Άρθρου 3 § 4 της Μεθοδολογίας)

Συνεπώς, προτείνεται η επαναδιατύπωση ως εξής: «[·]».

25. Επί του Παραρτήματος Α σημείο (Δ) για τη Μέτρηση και υποστήριξη αγορών

Γίνεται αναφορά στην εν λόγω παράγραφο για τις «δραστηριότητες του Διαχειριστή για την υποστήριξη της λειτουργίας της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, των φορέων και των συμμετεχόντων σε αυτήν, όπως, ενδεικτικά, η εκκαθάριση συναλλαγών και η εκκαθάριση της αγοράς εξισορρόπησης, κοινοποίηση στοιχείων μέτρησης στους εκπροσώπους φορτίου, κλπ». Ωστόσο, υπάρχει επικάλυψη με

το Επιτρεπόμενο και Απαιτούμενο Έσοδο του Διαχειριστή που προβλέπεται στο αρ. 25 του Κανονισμού Αγοράς Εξισορρόπησης.

B. Επί του σχεδίου του κειμένου των Προτεινόμενων Δεικτών (KPIs)

Αναφορικά με τους προτεινόμενους δείκτες, πρέπει να αποτυπωθούν λεπτομερώς οι μέθοδοι υπολογισμού όλων των δεικτών, λαμβάνοντας υπόψη ότι αυτοί θα πρέπει να αντανakλούν μόνο αρμοδιότητες και τυχόν γεγονότα που οφείλονται σε αιτίες που δεν εκφεύγουν του ελέγχου του ΑΔΜΗΕ και να μην επηρεάζονται από εξωτερικούς παράγοντες. Ο καθορισμός του εύρους των τιμών των δεικτών που σχετίζονται με θετικές ή αρνητικές επιδόσεις του ΑΔΜΗΕ και αντίστοιχα ο τρόπος που οι τιμές αυτές επηρεάζουν το έσοδο του Διαχειριστή θα πρέπει να γίνει στη συνέχεια του καθορισμού των μεθοδολογιών και κατόπιν εφαρμογής των αντίστοιχων μηχανισμών σε ιστορικά στοιχεία ή σενάρια μελλοντικής λειτουργίας του Συστήματος. Οι χρησιμοποιούμενοι δείκτες και οι σχετικές παράμετροι για τον υπολογισμό τους θα πρέπει να μεταβάλλονται στο μέλλον, λαμβάνοντας υπόψη σημαντικές αλλαγές στον ενεργειακό τομέα ή μη προβλέψιμα γεγονότα.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, παραθέτουμε και τα ακόλουθα ειδικότερα σχόλια για τους 9 δείκτες που προτάθηκαν από τη ΡΑΕ:

- 1) Για την αξιολόγηση της απόδοσης του ΑΔΜΗΕ με τον δείκτη ΚΔΑ1, η πρόταση της ΡΑΕ αναφέρεται σε μη εξυπηρετούμενη ενέργεια του συνδεδεμένου φορτίου του Συστήματος «για όλες τις πιθανές αιτίες». Ωστόσο, για τον υπολογισμό του δείκτη ΚΔΑ1 δεν θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι περιπτώσεις μη εξυπηρετούμενης ενέργειας του συνδεδεμένου φορτίου του Συστήματος που σχετίζονται για τους παρακάτω λόγους:
 1. περιπτώσεις που οφείλονται σε βλάβες εξοπλισμού που εκφεύγουν της δυνατότητας ελέγχου του ΑΔΜΗΕ (όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά ορίζονται, παροδικές διακοπές κυκλωμάτων λόγω ενεργοποίησης προστασίας για απομόνωση βλάβης σε εξοπλισμό που ανήκει στον ΔΕΔΔΗΕ κ.α.).
 2. περιπτώσεις που οφείλονται σε τυχερά ή γεγονότα ανωτέρας βίας (όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, καπνός από πυρκαγιές σε παρακείμενες περιοχές, πλημμύρες, πόλεμοι, σεισμοί, φυσικές καταστροφές, διαδηλώσεις, λεηλασίες, εγκληματικές ενέργειες, επιθέσεις, εκρήξεις, περιπτώσεις διακοπών που διατάσσονται από δημόσιες αρχές για λόγους δημόσιας ασφάλειας κλπ)
 3. περιπτώσεις που οφείλονται σε άλλους εξωγενείς προς τον ΑΔΜΗΕ παράγοντες που εκφεύγουν της δυνατότητας ελέγχου του, όπως είναι οι βλαπτικές επιδράσεις σε εξοπλισμό του συστήματος από ενέργειες τρίτων και επιρροή ανθρώπινων δραστηριοτήτων (ενδεικτικά βραχυκυκλώματα από ρίψεις υδάτινων όγκων από αρδευτικά συστήματα – «κανονάκια»).
 4. περιπτώσεις διακοπών από προγραμματισμένους χειρισμούς που γίνονται σε συνεννόηση με τον ΔΕΔΔΗΕ για δοκιμές, επείγοντες λόγους συντήρησης ή πρόληψης προβλημάτων.
- 2) Ο δείκτης ΚΔΑ2, με τον προτεινόμενο τρόπο υπολογισμού, είναι απολύτως σχετικός με την τιμή του δείκτη ΚΔΑ1 και στην ουσία αντανakλά το ποσοστό της μη τροφοδοτούμενης ενέργειας επί της συνολικής ζήτησης, σε ετήσια βάση. Επομένως, τα σχόλια για τον ΚΔΑ1 ισχύουν και στην περίπτωση του δείκτη ΚΔΑ2. Επιπρόσθετα χρήζει εξειδίκευσης ο υπολογισμός της αριθμητικής τιμής της ζήτησης. Ως γενικό σχόλιο, θα πρέπει να εξεταστεί η περίπτωση όπου θα θεσπιστεί μόνο ένας από τους δύο δείκτες για την αξιολόγηση του ΑΔΜΗΕ, αφού στην ουσία ο ένας είναι παράγωγο του άλλου.
- 3) Για την αξιολόγηση της απόδοσης του ΑΔΜΗΕ με τον δείκτη ΚΔΑ3, θα πρέπει εξαιρεθούν οι περικοπές που ενδέχεται να γίνουν για λόγους πλεονάζουσας παραγωγής ή ασφάλειας

εφοδιασμού, οι οποίες εκφεύγουν της δυνατότητας ελέγχου του ΑΔΜΗΕ, αφού θα εξαρτώνται, όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά ορίζονται από: επενδύσεις τρίτων και το υπό ανάπτυξη θεσμικό πλαίσιο (ενδεικτικά μονάδες αποθήκευσης ενέργειας), συνθήκες αγορών και λειτουργία αυτών σε όρους προσφοράς και ζήτησης κλπ. Η ανάπτυξη του Συστήματος για απορρόφηση ενέργειας από ΑΠΕ είναι αποτέλεσμα μακροχρόνιων διαδικασιών, που θα λάβουν υπόψη τους τη χωροταξική εγκατάσταση νέων ΑΠΕ και εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας και το χρονικό ορίζοντα υλοποίησης αυτών. Πέραν των παραπάνω, είναι απαραίτητο να εξειδικευτεί στο Εγχειρίδιο ο καθορισμός των ENL και ERES για τους σκοπούς του συγκεκριμένου δείκτη αξιολόγησης, με ειδική μεθοδολογία, λαμβάνοντας υπόψη και τη συμμετοχή των ΑΠΕ στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και οι τυχόν ειδικοί όροι για την εγκατάσταση και σύνδεση ΑΠΕ σε συγκεκριμένες περιοχές της χώρας. Για παράδειγμα, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η αποδοχή περικοπών (π.χ. σε συγκεκριμένα χρονικά παράθυρα όπου αναμένονται συμφορήσεις) συμβάλλει στην αποδοχή για τη σύνδεση μεγαλύτερης ισχύος μονάδων ΑΠΕ στο σύστημα και συνεπακόλουθα στην μεγαλύτερη συμμετοχή ενέργειας από μονάδες ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα. Στο πλαίσιο αυτό είναι γενικά παραδεκτό σε διεθνές επίπεδο ότι οι απορρίψεις ΑΠΕ αποτελούν ένα ακόμα πόρο ευελιξίας για το σύστημα. Ενδεικτικά αναφέρεται η σχετική ημερίδα που διοργάνωσε η ΡΑΕ τον Μάιο του 2020 με θέμα το «Περιθώριο εγκατάστασης ισχύος ΑΠΕ στο σύστημα της Κρήτης μετά την ολοκλήρωση των έργων διασύνδεσής του με το ΕΣΜΗΕ», όπου παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα μελέτης που ανατέθηκε από τη ΡΑΕ στο ΕΜΠ για τα οποία ελήφθη υπόψη αποδεκτό ποσοστό περικοπών ενέργειας ΑΠΕ της τάξης του 5%. Με βάση τα παραπάνω, δεν είναι φανερή η σκοπιμότητα για τη θέσπιση του δείκτη αυτού, στην τρέχουσα περίοδο και ειδικότερα για ετήσια αξιολόγηση του Διαχειριστή.

- 4) Σχετικά με τον δείκτη ΚΔΑ4, επισημαίνουμε ότι οι απώλειες του Συστήματος δεν εξαρτώνται μόνο από το Διαχειριστή αλλά και από άλλους παράγοντες, όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, η τοπολογία και το επίπεδο φόρτισης των μονάδων παραγωγής, στοιχεία δηλαδή που καθορίζονται από επενδυτικές αποφάσεις τρίτων και τα αποτελέσματα των χονδρεμπορικών αγορών ηλεκτρικής ενέργειας. Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί ιδιαίτερα υπόψη η ανάπτυξη του Συστήματος για τη διασύνδεση των νησιών. Ο Διαχειριστής μεριμνά ιδιαίτερα για την ελάττωση των απωλειών του Συστήματος, ενδεικτικά με τον τρόπο διεξαγωγής διαγωνισμών για την προμήθεια υλικών, όπου συνεκτιμώνται οι απώλειες του κάθε είδους εξοπλισμού που θα εγκατασταθεί στο Σύστημα. Για τον καθορισμό της μεθοδολογίας υπολογισμού του δείκτη αυτού θεωρούμε ότι θα πρέπει να ληφθούν υπόψη μόνο οι παράμετροι που εμπίπτουν στη δυνατότητα ελέγχου του Διαχειριστή για τις απώλειες, κατόπιν μελέτης και τυχόν σχετικών μεθοδολογιών που εφαρμόζονται σε άλλες χώρες για ανάλογο σκοπό σε Διαχειριστές Συστημάτων.
- 5) Σχετικά με τον δείκτη ΚΔΑ 5 επισημαίνουμε ότι από τις διάρκειες διακοπής πρέπει να εξαιρεθούν οι περιπτώσεις που οφείλονται σε προγραμματισμένη συντήρηση και λόγους χειρισμών για την κανονική λειτουργία του Συστήματος (ενδεικτικά, θέσεις εκτός λειτουργίας σε κυκλώματα 400kV για λόγους ρύθμισης Τάσεων και άλλες τοπολογικές αναδιατάξεις ή για δημιουργία σχημάτων βεβαιασμένων ροών ισχύος, που πραγματοποιούνται σκόπιμα από τον Διαχειριστή για τη διασφάλιση της κανονικής λειτουργίας του Συστήματος). Επίσης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι περιπτώσεις διακοπής λειτουργίας κυκλωμάτων για λόγους που εκφεύγουν του ελέγχου του Διαχειριστή, όπως αυτοί που αναφέρονται ανωτέρω, στα σχόλια μας για τον δείκτη ΚΔΑ1.
- 6) Σχετικά με το δείκτη ΚΔΑ6, σημειώνεται μόνο ότι η συχνότητα στο ελληνικό διασυνδεδεμένο Σύστημα είναι στην τρέχουσα περίοδο η ίδια με τη συχνότητα του Ευρωπαϊκού Διασυνδεδεμένου Ηπειρωτικού Συστήματος και η διακύμανση της καθορίζεται από συνδυαστικές ενέργειες όλων των αντίστοιχων Διαχειριστών.
- 7) Για την αξιολόγηση του ΑΔΜΗΕ με τον δείκτη ΚΔΑ7 θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η ανάπτυξη του Συστήματος σχετικά με την εγκατάσταση των μέσων αντιστάθμισης είναι αποτέλεσμα μακροχρόνιων διαδικασιών, που θα λάβουν υπόψη τους την αλλαγή της χωροταξικής εγκατάστασης των μονάδων παραγωγής, δεδομένης της απολιγνιτοποίησης και της αυξημένης διείδυσης νέων ΑΠΕ και εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας και το

χρονικό ορίζοντα υλοποίησης αυτών. Επίσης, είναι σχετικά πρόσφατη η ενσωμάτωση στο ρυθμιστικό πλαίσιο των παραμέτρων εφαρμογής του Κανονισμού 2016/631 (RfG) που θα αξιοποιηθεί στην κατεύθυνση συμβολής και των μονάδων ΑΠΕ στον έλεγχο των τάσεων του Συστήματος Μεταφοράς κατ' αντιστοιχία των συμβατικών μονάδων παραγωγής. Επομένως, για να ληφθούν υπόψη τα παραπάνω, θα πρέπει ενδεικτικά η παράμετρος (n) - αριθμός αποκλίσεων τάσης άνω των n λεπτών ανά έτος - να λάβει υψηλές τιμές για ένα διάστημα αρκετών χρόνων και να επικαιροποιείται ανάλογα με τις συνθήκες και τις γενικότερες αλλαγές στο ρυθμιστικό πλαίσιο (ενδεικτικά η θέσπιση αμειβόμενης επικουρικής υπηρεσίας για εγκαταστάσεις που συμβάλουν στη ρύθμιση τάσεων). Πέραν αυτού είναι απαραίτητο να εξειδικευτεί στο Εγχειρίδιο η μεθοδολογία και ο καθορισμός των σημείων που λαμβάνονται υπόψη, όπως για παράδειγμα τάσεις σε πιλοτικούς ζυγούς του Συστήματος ανά περιοχή, διαθεσιμότητα μετρήσεων κλπ. Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι τάσεις του Συστήματος, σε μεγάλο εύρος δικτύου πλησίον των συνόρων, δεν εξαρτώνται μόνο από το Διαχειριστή του Συστήματος, αλλά επηρεάζονται και από το βαθμό συμμόρφωσης, ως προς το εν λόγω θέμα, των όμορων Διαχειριστών άλλων περιοχών ελέγχου.

- 8) Σχετικά με τον δείκτη ΚΔΑ8, είναι απαραίτητο να εξειδικευτεί η μεθοδολογία υπολογισμού του, καθότι είναι απαραίτητο να συγκεκριμενοποιηθεί η χρήση όρων σε γενικούς τύπους της στατιστικής επί μεθόδων προβλέψεων. Θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν μεθοδολογίες που εφαρμόζονται διεθνώς για ανάλογους σκοπούς στην αξιολόγηση Διαχειριστών σε άλλες χώρες – αν τυχόν υπάρχουν αντίστοιχες περιπτώσεις - ή να ληφθούν υπόψη πρακτικές που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της ακρίβειας αυτού του είδους των προβλέψεων, από άλλους αναδόχους σχετικών υπηρεσιών σε ενδιαφερόμενους φορείς. Ειδικότερα σημεία που πρέπει να εξεταστούν είναι ότι οι προβλέψεις ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας διαφοροποιούνται ανάλογα με το σημείο αναφοράς (ζήτηση των καταναλωτών και ζήτηση στα όρια του Συστήματος). Οι προβλέψεις στα όρια του Συστήματος δεν εξαρτώνται μόνο από τον ΑΔΜΗΕ αλλά και από αρμοδιότητες που εμπίπτουν στον έλεγχο του ΔΕΔΔΗΕ, αφού ο ΑΔΜΗΕ δεν λαμβάνει άμεσα μετρήσεις στο δίκτυο Διανομής. Θεωρούμε, ότι πρέπει να οριοθετηθεί η ευθύνη του ΑΔΜΗΕ και ενδεικτικά να χρησιμοποιούνται προβλέψεις του ΔΕΔΔΗΕ για την αναμενόμενη έγχυση ΑΠΕ στο Δίκτυο Διανομής. Επίσης, στο Εγχειρίδιο θα πρέπει να αποτυπωθεί ο τρόπος υπολογισμού των παραπάνω δεικτών, λαμβάνοντας υπόψη και τις εξελίξεις στο ρυθμιστικό πλαίσιο και την εφαρμογή του (ενδεικτικά συμμετοχή της ζήτησης στην αγορά).
- 9) Σχετικά με τον δείκτη ΚΔΑ9, ισχύουν αναλογικά τα σχόλια μας για τον ανωτέρω δείκτη ΚΔΑ8. Ενδεικτικά οι προβλέψεις παραγωγής ΑΠΕ διαφοροποιούνται ανάλογα με το σημείο αναφοράς κ.α. ενώ σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η συμμετοχή των ΑΠΕ στην αγορά.

Τέλος, εκ της ιδιότητάς μας, ως Διαχειριστή και συνεπώς, άμεσα ενδιαφερόμενου, αιτούμαστε στη μη δημοσιοποίηση των σχολίων μας.

Παραμένουμε στη διάθεσή σας για οιαδήποτε διευκρίνιση ή/και πληροφορία.

Με εκτίμηση,

Μάνος Μανουσάκης
Πρόεδρος & Διευθύνων Σύμβουλος